
Meddelandeblad

Mottagare: Kommuner och landsting,
socialnämnder eller motsvarande, landstingsnämnder, chefer och personal inom socialtjänstens individ och familjeomsorg, chefer och personal inom hälso- och sjukvården, länsstyrelser m.fl.

Nr 5/2010

Augusti 2010

Ny lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Inledning

Den 1 januari 2010 trädde lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kraft. Lagen ersatte lagen (1999:1175) om rätt att använda samiska hos förvaltningsmyndigheter och domstolar samt lagen (1999:1176) om rätt att använda finska och meänkieli hos förvaltningsmyndigheter och domstolar. Den nya lagen innehåller bland annat

- allmänna bestämmelser om samtliga nationella minoriteter,
- bestämmelser om förvaltningsområden för finska, meänkieli och samiska,
- bestämmelser om rätten att använda finska, meänkieli och samiska, samt
- bestämmelser om hur man ska följa upp att lagen efterlevs.

Syfte

Det här meddelandebladet syftar till att ge personalen inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten kunskap om, och syftet med, den nya lagstiftningen. Meddelandebladet syftar också till att ge grundläggande kunskap om vilka de nationella minoriteterna är och vilka minoritetsspråk som har ett särskilt skydd. Meddelandebladet ska vara ett stöd för personalens arbete med enskilda som tillhör de nationella minoriteterna.

Genom att öka kännedomen om minoritetslagstiftningen hos personal inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är målet att de nationella minoriteterna ska uppleva att det finns en kunskap om och förståelse för de rättigheter som lagen ger.

Avgränsningar

Innehållet i detta meddelandeblad är, där inte annat sägs i texten, en beskrivning av gällande rätt utifrån lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk och propositionen till lagen: Från erkännande till egenmakt – regeringens strategi för de nationella minoriteterna (prop. 2008/09:158). Meddelandebladet innehåller också en kort beskrivning av Europarådets ramkonvention (Strasbourg, 1.II. 1995, SÖ 2000:2) om

skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (Strasbourg, 5.XI. 1992, SÖ 2000:3).

Lagen omfattar alla förvaltningsmyndigheter i Sverige. Detta meddelandeblad har fokus på förvaltningsmyndigheterna i landstingen och kommunerna och deras åtaganden inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Det omfattar så väl de arbeten som behöver göras av landstingen och kommunerna på en övergripande nivå, som de skyldigheter som finns i möten med personer från de nationella minoriteterna.

Sveriges nationella minoriteter

De nationella minoriteterna och minoritetsspråken

Prop.2008/09:158 s.14, 17

Sveriges nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Vilka grupper som skulle erkännas som nationella minoriteter beslutades av riksdagen i samband med att Sverige 1999 beslutade att ansluta sig till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter, nedan kallad ramkonventionen, och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk nedan kallad minoritetsspråkskonventionen. Huruvida en person tillhör en nationell minoritet baseras på självidentifikation och etnisk förankring i gruppen och bygger helt på frivillighet.

Gemensamt för de nationella minoriteterna är att de har befolkat Sverige under lång tid. De har en uttalad samhörighet baserad på religiös, språklig eller kulturell tillhörighet. Gruppen har också en önskan att behålla sin identitet. De nationella minoriteternas kultur är en levande del av det svenska samhället och en del av vårt gemensamma svenska kulturarv. Den samiska minoriteten är också Sveriges urfolk.

I språklagen (2009:600) anges att de svenska nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Även samtliga varieteter av respektive språk har status som nationellt minoritetsspråk.

Det är upp till varje stat som skrivit på minoritetsspråkskonventionen om landsdels- eller minoritetsspråk att välja vilka nationella minoritetsspråk som ska skyddas. Det skydd som språket får är olika starkt beroende på om språket har en historisk och geografisk anknytning till ett visst territorium inom staten eller inte. Staten ska också peka ut inom vilket eller vilka geografiska områden språket ska få förstärkt skydd.

Varför utses nationella minoriteter?

Prop. 2008/09:158 s. 32, 66

I inledningen till ramkonventionen beskrivs att omvälvningarna i Europas historia visar att det är nödvändigt att skydda de nationella minoriteterna för att uppnå stabilitet, demokratisk säkerhet och fred.

I Sverige i dag möter en del personer som tillhör de nationella minoriteterna såväl öppen som dold diskriminering och kränkande behandling. En del är fortfarande marginaliserade och lever i utanförskap. Antiziganism (rasism mot romer), antisemitism eller andra former av rasism kan aldrig accepteras i ett demokratiskt samhälle. I förarbetena till den nya lagen anges att regeringen har uttalat att diskriminering av de nationella minoriteterna behöver bekämpas och synliggöras. Att skydda de nationella minoriteternas rättigheter behöver bli en naturlig del av kommuners och myndigheters dagliga arbete med att förverkliga de mänskliga rättigheterna.

Varför utses nationella minoritetsspråk?

Prop. 2008/09:158 s. 14, 16, 28, 32, 35

Huvudsyftet med minoritetsspråkskonventionen är att skydda Europas kulturella mångfald och bygger på insikten att det i dag finns ett stort antal minoriteter som lever i Europa och att vissa av dessa minoriteters språk hotar att försvinna.

De svenska minoritetsspråken har funnits i Sverige under lång tid, men det har blivit svårt att upprätthålla och utveckla språken då majoritetssamhället i perioder har drivit en politik som gått ut på att alla ska tala svenska. Barn har till exempel inte tillåtits att använda sitt minoritetsspråk i skolan och det egna språket har i många fall blivit något skambelagt. Barn som tillhört de nationella minoriteterna har placerats i skolformer som skilt dem från föräldrarna under långa perioder. En del barn har även uteslutits från möjligheten att gå i vanlig kommunal skola som majoritetsbefolkningens barn. En del personer möter än i dag öppen eller dold diskriminering och kränkande behandling.

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering har rapporterat om enskildas upplevelser av diskriminering och utsatthet bland annat i utbildningsväsendet och i kontakter med myndigheter och hälso- och sjukvården[1]. Barnombudsmannen har också rapporterat att samiska ungdomar i Sverige anser att de blir bemötta med fördomar, mobbning och diskriminering[2]. Minoritetsspråken i Sverige tappar mark genom att de talas av allt färre personer och i allt färre sammanhang. Nya termer och begrepp utvecklas inte. Talarnas språkfärdigheter blir sämre vilket leder till att deras förutsättningar att föra språket vidare till nästa generation minskar. Ett likartat negativt mönster märks inom samtliga nationella minoritetsspråk i Sverige. För vissa varieteter av de samiska minoritetsspråken bedöms läget vara akut.

Minoriteters skydd

Prop. 2008/09:158 s. 15-16

I Europakonventionen (SÖ 1952:35, artikel 14) som gäller som lag i Sverige, anges att åtnjutande av fri- och rättigheter ska säkerställas utan någon åtskillnad såsom på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt.

Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och minoritetsspråkskonventionen tillkom under 1990-talet och är två centrala dokument för skyddet av de nationella minoriteternas rättigheter. Ramkonventionens syfte är att skydda de nationella minoriteternas fortlevnad. Skyddet av nationella minoriteter och av deras rättigheter och friheter utgör en integrerad del av det internationella skyddet av mänskliga rättigheter. I ramkonventionens inledande text anges att konventionens principer ska förverkligas genom nationell lagstiftning och lämplig regeringspolitik. I konventionen sägs bland annat att ett i sann mening demokratiskt samhälle inte endast bör respektera den etniska, kulturella, språkliga och religiösa identiteten för varje person som tillhör en nationell minoritet, utan även skapa lämpliga förutsättningar för att göra det möjligt att uttrycka, bevara och utveckla denna identitet.

Ramkonventionen innehåller drygt 30 artiklar, som berör olika aspekter av statens skyldigheter och de nationella minoriteternas rättigheter. Av konventionen framgår bland annat skyldigheten att främja förutsättningarna för de nationella minoriteterna att bibehålla och utveckla sin kultur. I konventionen stadgas även skyldigheten att skapa förutsättningar för nationella minoriteter att effektivt kunna delta i det kulturella, sociala och ekonomiska livet samt i offentliga angelägenheter. Bland annat anges att all diskriminering på grundval av tillhörighet till en nationell minoritet är förbjuden samt skydd mot assimileringspolitiken. Orden assimilation eller assimilering används för att beskriva proces-

sen där en grups kulturella särart försvinner eller överges i mötet med majoritetssamhället. Till skillnad från integration, där olika gruppers särart inte betraktas som ett hinder för inträde i samhällslivet, är assimileringen framtvungad av krav på anpassning till dominerande normer av socialt beteende (SOU 2005:40).

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Prop. 2008/09:158 s. 31, 63-64

Den 1 januari 2010 trädde, som nämnts ovan, lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kraft. Av 1 § framgår att lagen innehåller bestämmelser om nationella minoriteter och nationella minoritetsspråk. Lagen innehåller också bestämmelser om de nationella minoriteternas rätt till information, inflytande och att få använda sitt minoritetsspråk hos förvaltningsmyndigheter.

I lagen anges också förvaltningsområden, det vill säga geografiska områden där förvaltningsmyndigheter och domstolar har särskilda skyldigheter i fråga om språklig kommunikation med de nationella minoriteterna.

Angående begreppet förvaltningsmyndighet skriver Tryggve Hellners och Bo Malmqvist i Förvaltningslagen med kommentarer (2 uppl, 2007, s. 53) bland annat att de kommunala och landstingskommunala organ som faller in under begreppet förvaltningsmyndighet utgörs av olika nämnder med tillhörande förvaltningar, utskott, nämndberedningar, partssammansatta organ och självförvaltningsorgan.

Många av de bestämmelser som rör förvaltningsmyndigheternas skyldigheter gäller över hela landet, medan andra endast gäller inom förvaltningsområdena. Förvaltningsområdena finns för minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska. Även andra kommuner än de som angetts kan anmäla att de önskar ingå i förvaltningsområdet för ett eller flera av dessa minoritetsspråk.

I de följande avsnitten beskriver Socialstyrelsen några av lagens centrala bestämmelser av intresse för hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Vad innebär den nya lagen?

Information om rättigheter

Prop. 2008/09:158 s. 64, 126

3 §

Förvaltningsmyndigheter ska när det behövs på lämpligt sätt informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter enligt denna lag.

Förvaltningsmyndigheter har en skyldighet att informera de nationella minoriteterna om de rättigheter som lagen ger. Sådan information ska ges på ett lämpligt sätt och när det behövs. Denna skyldighet gäller för alla förvaltningsmyndigheter.

En viktig förutsättning för att kunna använda sig av sina rättigheter är att man känner till dem. En grundförutsättning för att en person ska kunna hävda sina rättigheter är att ansvariga tjänstemän på lokal, regional och nationell nivå som ska bistå allmänheten, är tillräckligt insatta i rättighetslagstiftningen och att de informerar allmänheten om de regler som gäller på ett korrekt sätt.

Förvaltningsmyndigheterna får anpassa informationssätt efter vad som kan anses behövt inom den verksamhet som bedrivs. De bör ge information på de minoritetsspråk som kan väntas användas av de enskilda som kontaktar myndigheten.

På kommunala hemsidor bör det till exempel finnas särskilt angivet vilka regler som gäller inom förvaltningsområdena för att få äldreomsorg på något av de nationella mino-

riteternas språk och vart man ska vända sig för denna typ av önskemål. För äldre personer kan det vara lämpligt med riktad information om de möjligheter och rättigheter som finns att få äldreomsorg på det egna minoritetsspråket.

Ett effektivt sätt att säkerställa att minoriteterna får information kan vara riktade informationsträffar i samarbete med organisationer som företräder nationella minoriteter.

Därutöver har socialnämnden bland annat ett ansvar enligt 3 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) att göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen.

Främja språk och kultur

Prop. 2008/09:158 s. 67 – 69, 126

4 §

I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.

Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Det allmänna – det vill säga all offentlig verksamhet, oavsett om den utövas av staten, kommunerna eller landstingen – har enligt lagen ett särskilt ansvar att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Vid sidan av ansvaret för att skydda språken, ska de allmänna verksamheterna även främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Det offentliga ansvaret för att främja möjligheter att behålla språk och kultur är förstärkt när det gäller barn. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

För att aktivt kunna främja utveckling av kultur och kulturell identitet bör personalen ha kunskap om lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Ett aktivt främjande skulle kunna bestå av ett medvetet arbete på lokal nivå där man i till exempel en kommun eller ett landsting lyfter fram de nationella minoriteternas behov i olika sammanhang.

Flera kommuner har tagit fram kommunala handlingsplaner för minoritetsfrågorna. Inom ramen för arbetet med att ta fram och fastställa sådana har kommunerna gjort medvetna val och tydliga prioriteringar i olika frågor. Samtidigt har man identifierat och definierat de områden där kommunen särskilt behöver arbeta med minoritetsfrågorna. Det blir därmed ett naturligt sätt att integrera frågorna i den kommunala verksamheten, och kommunen kan sätta upp olika etappmål som är anpassade till de lokala förhållandena.

I ett sådant arbete behöver en kartläggning göras av de nationella minoriteternas behov på det lokala planet i respektive kommun eller landsting. De nätverk av föreningar, församlingar, skolor etc. som de nationella minoriteterna byggt upp på lokal nivå bör bland annat användas i kartläggningen för att på ett bättre sätt nå personer i grupperna.

Ett aktivt främjande kan också innebära utåtriktade verksamheter och aktiviteter som kan bidra till att höja kunskapen om de nationella minoriteterna hos majoritetsbefolkningen. Om kunskapen om de nationella minoriteterna och deras behov ökar hos befolkningen kan det skapa en ökad respekt och en mer öppen och positiv attityd till att använda minoritetsspråken.

Att barnen lyfts fram särskilt i lagen bottnar i insikten om att barn som tillhör nationella minoriteter behöver få utveckla sin minoritetskulturella identitet och det egna minoritetsspråket bland annat för att språkens fortlevnad ska tryggas. Ställningstagandet har sin grund i ramkonventionen och minoritetsspråkskonventionen men också i FN:s konvention om barnets rättigheter (SÖ 1990:20).

All offentlig verksamhet, exempelvis sådan som bedrivs av kommuner och landsting, ska särskilt främja barns utveckling av en kulturell identitet och det egna minoritetsspråket. Det kan röra sig om beslut som på olika sätt påverkar enskilda barns möjligheter att tillägna sig eller bevara sitt minoritetsspråk.

Det finns också annan lagstiftning som stärker barnens rätt att bevara samhörighet med sin kulturella bakgrund. Socialtjänstens beslut att placera ett barn eller en ungdom i familjehem har lagreglerats så tillvida att socialtjänsten först ska utreda om det finns någon anhörig eller annan närstående som barnen kan bo hos (6 kap. 5 § socialtjänstlagen). Enligt förarbetena till bestämmelsen handlar lagens krav om samhörighet och kontakt med hemmiljön inte bara om geografisk närhet. Språkliga och kulturella skillnader i synsätt och bakgrund kan skapa väl så stora avstånd mellan människor, och det är av största betydelse att ta hänsyn till sådana skillnader (Prop. 1996/97:124 s.113 f.).

Inflytande

Prop. 2008/09:158 s. 70, 127

5 §

Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor.

Denna skyldighet gäller förvaltningsmyndigheter i landets samtliga kommuner och landsting.

Samråd är en metod för att öka inflytandet och kan leda till att de nationella minoriteternas behov och erfarenheter tas till vara på ett bättre sätt och att beslutsunderlagen blir bättre. Samråd är också viktigt för att ge de nationella minoriteterna insyn i frågor som berör dem. Samråd kan organiseras på olika sätt utifrån de förutsättningar och behov som finns. Det centrala är dock att de nationella minoriteternas synpunkter fångas in och kan beaktas där detta är möjligt. Nationella minoriteter bör särskilt engageras och ges möjlighet att påverka i frågor som rör ekonomiska resurser som är avsatta för minoritetspolitiska åtgärder.

Projekt i Norrbotten har visat att det finns ett behov av att diskutera minoritetsfrågor på lokal nivå och att öka kunskapen och medvetenheten om minoritetspolitikens syften bland lokala beslutsfattare, tjänstemän och de nationella minoriteterna. Det har framkommit att samråd är viktigt eftersom det bekräftar de nationella minoriteternas närvaro i lokalsamhället.

Länsstyrelsen i Stockholm har tillsammans med Sametinget i uppdrag att följa upp den nya lagen som trädde i kraft den 1 januari 2010 om nationella minoriteter och deras språk. De kan inom ramen för uppdraget stödja kommunerna och minoriteterna i sina strävanden att upprätta samråd på kommunal nivå.

Rätten att använda minoritetsspråk hos myndigheter

Prop. 2008/09:158 s. 84-86, 128,

Lagen reglerar enskildas rätt att använda minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska i sina kontakter med förvaltningsmyndigheter. Om språken används i offentliga sammanhang ges också språken större förutsättningar att utvecklas och leva kvar. I det här sammanhanget är det mycket viktigt att företrädare för förvaltningsmyndigheten förstår vad som är syftet med att erbjuda samhällsservice på minoritetsspråken, så att de

nationella minoriteterna bemöts positivt. Ett positivt bemötande från myndighetshåll kan förväntas leda till att enskilda i högre grad utnyttjar sina rättigheter.

Rätten att använda minoritetsspråken varierar beroende på om myndigheten har ett geografiskt verksamhetsområde som sammanfaller med språkets geografiska förvaltningsområde eller inte.

I lagens 6 § anges språkliga förvaltningsområden för finska, meänkieli och samiska och vilka kommuner som ingår i dessa. Även andra kommuner kan efter anmälan få ingå i ett förvaltningsområde. Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget har aktuella uppgifter om förvaltningsområden.

Vad gäller inom förvaltningsområdena?

Prop. 2008/09:158 s. 128-130

8§

Enskilda har rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med en förvaltningsmyndighet vars geografiska verksamhetsområde helt eller delvis sammanfaller med minoritetsspråkets förvaltningsområde. Detta gäller i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet har anknytning till förvaltningsområdet.

Om den enskilde använder finska, meänkieli eller samiska i ett sådant ärende, är myndigheten skyldig att ge muntligt svar på samma språk. Enskilda som saknar juridiskt biträde har dessutom rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering i ärendet på finska, meänkieli respektive samiska.

Myndigheten ska även i övrigt sträva efter att bemöta de enskilda på dessa språk.

Inom ett förvaltningsområde för finska, meänkieli eller samiska har förvaltningsmyndigheterna skyldigheter att kommunicera på respektive minoritetsspråk. En myndighet kan helt eller delvis ingå i ett förvaltningsområde till exempel om myndigheten har huvudkontor eller lokalkontor inom området. Även myndigheter som saknar kontor eller motsvarande inom förvaltningsområdet kan ha verksamhet som helt eller delvis sammanfaller med ett förvaltningsområde.

I ärenden där den enskilde är part eller ställföreträdare för part, och som har anknytning till förvaltningsområdet (till exempel genom att den enskilde är bosatt där) har den enskilda rätt att använda finska, meänkieli och samiska vid både muntliga och skriftliga kontakter med myndigheten. Ärendet behöver inte avse myndighetsutövning i förhållande till den enskilde. Om den enskilde använder ett av dessa minoritetsspråk har myndigheten skyldighet att ge muntligt svar på samma språk. På begäran har den enskilda, om ett juridiskt biträde saknas, även rätt att få beslut och beslutsmotivering översatta till minoritetsspråket. Med beslut och beslutsmotivering menas här både beslut under ärendets handläggning och myndighetens avgörande samt den motivering som myndigheten anfört för sitt ställningstagande, däremot inte eventuell redogörelse för bakgrunden till ärendet.

Utöver dessa ärenden, där myndigheterna är skyldiga att kommunicera på de tre minoritetsspråken, ska myndigheterna även i övrigt sträva efter att bemöta de enskilda på dessa språk. Exempel på sådan verksamhet är rådgivning och information till allmänheten. Blanketter och information till allmänheten ska också kunna översättas till finska, meänkieli och samiska eller tvåspråkiga versioner när ett sådant behov finns. Det kan också innebära att kartlägga och ange personalens språkkompetens i interna telefonkataloger, på intranät och hemsidor. Om det inte finns minoritetsspråkstalande personal bör myndigheten ta fram rutiner så att det kan ordnas en tolk med relativt kort varsel. I

myndigheters lokaler, till exempel socialtjänstkontor, på hemsidor och i annat informationsmaterial, bör det framgå att service lämnas på minoritetsspråk.

Vad gäller utanför förvaltningsområdena?

Prop. 2008/09:158 s. 87-88, 130

9 §

Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilda är part eller ställföreträdare för part, om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket.

Den enskilde har alltid rätt att använda finska, meänkieli och samiska i sina kontakter med förvaltningsmyndigheten i den mån ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket. En förutsättning för att ha rätt att använda sitt minoritetsspråk är att ärendet berör den enskilda – att den enskilde är part eller ställföreträdare för part.

Det krävs inte att språkkunnig personal finns anställd vid samma myndighet, bara att sådan personal utan svårigheter kan anlitas för begärd service.

Bestämmelser som gäller såväl inom som utom förvaltningsområdena

Prop: 2008/09:158 sid. 89-90, 130-131

11 §

Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.

Det omfattar alla förvaltningsmyndigheter och således såväl socialtjänstens som hälso- och sjukvårdens verksamheter. ”Att verka för” innebär i detta sammanhang att förvaltningsmyndigheten aktivt ska beakta behovet av personal som behärskar dessa språk och vid behov söka aktivt efter sådan personal.

12 §

Förvaltningsmyndigheter får bestämma särskilda tider och särskild plats för att ta emot besök av enskilda som talar finska, meänkieli respektive samiska, samt ha särskilda telefontider.

Om den minoritetsspråkiga servicen begränsas till vissa tider och vissa platser bör sådant tydligt anges i olika informationskanaler.

Äldres rätt till service och omvårdnad på minoritetsspråk

Prop. 2008/09:158 s. 104, 135

18 §

En kommun i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller delar av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska. Detsamma gäller kommuner utanför ett förvaltningsområde, om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i språket.

Kommunen ansvarar för att organisera arbetet på ett sådant sätt att den personal som talar minoritetsspråket så långt som möjligt arbetar med de äldre som talar finska, meänkieli eller samiska. Paragrafen bör läsas tillsammans med 5 kap. 6 § tredje stycket socialtjänstlagen som reglerar kommunens ansvar att verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i språken.

Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) pekar inte ut särskilda grupper, utan omfattar alla patientgrupper. I lagen anges bland annat att målen för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en god vård för hela befolkningen (2 §), att patienter ska ges individuellt anpassad information om sitt hälsotillstånd (2 b §) och att den personal som behövs för att ge god vård ska finnas (2 e §). Av detta kan anses följa ett ansvar för vårdgivare att verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i samiska, finska eller meänkieli där detta behövs i vården.

Referenser

1. Diskriminering av nationella minoriteter inom utbildningsväsendet, DO:s rapportserie 2008:2 och Diskriminering av samer, DO:s rapportserie 2008:1.
2. Rätten till delaktighet och inflytande för samiska barn och ungdomar. Barnombudsmannen 2008.

Om du vill veta mera

Aktuella kontaktuppgifter till organisationsföreträdare för de nationella minoriteterna kan ges av länsstyrelsen i Stockholm Länsstyrelsen i Stockholms län www.ab.lst.se

Diskrimineringsombudsmannen www.do.se

Statens folkhälsoinstitut www.fhi.se

www.minoritet.se

NAMIS, forum för nationella minoriteter i Sverige, Hugo Valentin centrum, Uppsala universitet satu.grondahl@valentin.uu.se

Regeringen www.regeringen.se

Sametinget www.sametinget.se

Ungdomsstyrelsen www.ungdomsstyrelsen.se

Denna information (art nr 2010-8-5) kan laddas ner och beställas från Socialstyrelsens webbplats: www.socialstyrelsen.se/publikationer. Den kan även beställas från Socialstyrelsens kundtjänst, 120 88 Stockholm, fax 08-779 96 67.

Publicerad: www.socialstyrelsen.se, 2010